

dostávala do Čech, zejména několikerému hostování MCHAT v Praze (po jednom z nich zbylo v ND tablo s podobiznami členů moskevského divadla).

Další, stěžejní, část knihy (*Symbolismus na scéně MCHAT*, s. 26–118) je dílem P. Kleina a navazuje na jeho dřívější studie o ruských symbolistních dramaticích a principech jejich symbolistní tvorby.

Stanislavského symbolistní kontakty jsou zde odhalovány zejména v samých počátcích režisérovy tvorby, v režijních koncepcích tří krátkých Maeterlinkových her (*Slepíci*, *Vetřelkyně*, *Nitro*). Autor se věnuje vlivům působícím na Stanislavského koncepci – podnětům A. P. Čechova a dramatikovy ženy Olgy Knipperové, výtvarným vizím malíře M. A. Vrubela i novým možnostem jevištní osvětlovací techniky. Nedílnou součástí a zároveň pomůckou čtenářům k preciznějšímu vnímání popisovaných scénických postupů jsou přepisy režijních koncepcí *Slepců* a *Vetřelkyně* (s. 45–50).

Samostatná kapitola (*Studio v Povarské ulici*, s. 51–62) mapuje nedlouhý osud divadelního studia v Povarské ulici zřizovaného roku 1905, jež se mělo stát skutečnou laboratoří zkoumající možnosti moderní, symbolistní divadelní tvorby, jeho rozvoj však zabrzдила revoluce.

Vedle Maeterlincka odkrývá autor symbolistní rysy i u dalších dvou inscenací – u textu severského dramatika Knuta Hamsuna *Hra života*, kdy je analýza opět doplněna zápisem režijní koncepce (s. 63–81) a u Andrejevova *Života člověka*.

Poslední kapitola věnovaná jednotlivým inscenacím nicméně patří opět Maeterlinckovi a očividně nejúspěšnějšímu Stanislavského počínu na poli symbolistní dramatiky, uvedení *Modrého ptáka* v roce 1908. Doplněkem této studie je slavná režisérova úvodní řeč k souboru v úvodu zkoušené inscenace (s. 102–112).

Knihy je obohacena bohatou bibliografií, přehledným repertoárem MCHAT v období 1898–1917 a černobílou fotografickou přílohou.

Kladem knihy – kromě samotného tematického zaměření – je její přehlednost, místy až encyklopedická detailnost (všechna jména a osobnosti jsou charakterizovány krátkými hesly v poznámkách pod čarou v místě prvního výskytu) a podrobná práce s prameny a zdroji. Její téma se zdá být okrajové, nicméně neomezuje se na divadlo ruské, ústojně zasahuje do dalších oblastí – zejména svými přesahy k francouzské dramatické literatuře, pro niž je nedlouhá a ne příliš úspěšná symbolistní etapa dodnes inspirující.

Petr Christov

TRANSTEATRAL 2003

Ve dnech 23. až 26. června 2003 se v Praze uskutečnil 2. ročník mezinárodní studentské teatrologické konference Transteatral.

Jejími duchovními otci jsou studenti oboru Divadelní věda na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy – ale též mnohostranní divadelní organizátoři a publicisté – Martina Černá a Jan Jiřík. Ti jí spolu s garantem celého projektu doc. Janem Hynvarem vetkli do vínku jedno základní téma, jeden základní úkol a jednu základní vlastnost: neustále se rozvíjet. Již 2. ročník Transteatralu prokázal, že právě takovým být dokáže a že dokáže-li být takovým i nadále, bude se mu i nadále dařit.

Hlavním tématem konference je současné střeoevropské divadlo a drama; tři úhly pohledu, z nichž je nazíráno, jsou pak reprezentovány třemi základními tematickými okruhy:

Současné středoevropské drama a problematika jeho uvádění na národních a zahraničních scénách

Inscenační styly a přístupy v současném divadle

Divadlo a jeho pozice ve společnosti – Aktuální teatrologické teorie

Úkolem konference Transteatral je být prostorem pro setkání a vzájemnou otevřenou komunikaci, k čemuž organizátory inspiruje již samotná poloha Prahy – tohoto „srdce Evropy“, jež vybízí k vzájemné konfrontaci kultur těsně sousedících, nikoli však nutně si blízkých.

Vlastnosti dynamika a otevřenost pak způsobují, že se zde vedle členů nastupující teatrologické generace spolu setkávají i studenti praktických divadelních oborů – ale nejen studenti, ale též jejich pedagogové – a to nejen ze škol českých, ale též zahraničních – a nejen divadelních, ale i jinak umělecky či kulturně orientovaných – a to nejen školy, ale i kulturní instituce všeobecně.

Tolik tedy velkorysý a ambiciózní programový záměr – ale do značné míry též realita.

Zatímco 1. ročník konference Transteatral byl koncipován v česko-polských barvách, 2. ročník byl již česko-polsko-slovensko-maďarským setkáním a ročník následující by měl přinést přinejmenším ještě účast našich německy mluvících sousedů.

Dokladem expanze Transteatralu 2003 byl rovněž červnový termín jeho konání (oproti podzimnímu předchozího ročníku): nebyla totiž náhoda, že kolidovalo s jinou mezinárodní „teatrální“ akcí – 10. ročníkem Pražského quadriennale, do jehož doprovodného programu byl zařazen i workshop akční kritiky Teatral Trans. Ten vznikl jako originální součást právě konference Transteatral.

Vedle Šporkova paláce a hlavního stanu konference, Eliadovy knihovny v Divadle Na Zábradlí, se tak třetím místem konání zatím posledního Transteatralu stala centrální hala Průmyslového paláce. Zde se Teatral Trans zcela jedinečným způsobem pokusil o vymanění divadelní kritiky z její akademické strnulosti – tak, že instalace zde vystavené nechal jednak účastníky nahlížet z různých pozorovacích míst a zároveň je vrhal do různých rolí: „Prostor instalace a interaktivita rolí divák/pozorovatel/aktivní prvek povede k odhalení pozadí zrození kritického soudu nad daným uměleckým objektem, přičemž cílem je vyvolat bezprostřední reakci založenou na osobní zkušenosti a odborných znalostech,“ deklarovali svůj cíl organizátoři.

Tutory workshopu Teatral Trans byli hudebník, performer, teoretik chaosu a radikální feministka Mírek Vodrážka a Šárka Havlíčková, scénografka pohybující se do značné míry v oblasti site specific. Barvy naší brněnské alma mater na této ojedinělé akci realizující se na obzvlášť vyostřené hranici mezi divadelní praxí a kritikou hájila Veronika Štefanová, která spolu s Janou Cindlerovou přednesla na konferenci Transteatral 2003 svůj teatrologický příspěvek.

Je zřejmé, že Transteatral – ač vzhledem k délce své tradice zatím spíše jen jakési konferenční nemluvně – rozhodně mluvit umí a hlavně ví, co chce říct. Zatím kráčí přesně tou cestou, jakou mu jeho tvůrci při narození určili – ač snadná nebyla. Nelze mu tedy přát nic lepšího, než aby po ní – tímtež směrem a stejně novátorsky, mezinárodně, bezpředsudečně, mladistvě lehkým krokem a s moudrým nadhledem – kráčel i nadále.

Jana Cindlerová